

NORDEN

OBS

Nr. 5 - nov.
1981 - 11. årg.

MASKINFABRIKKEN NORDEN - AALBORG

Ny aktivitet ved havnen

(Se side 8)

udgives af
Maskinfabrikken NORDEN

* * *

Ansvarsh. redaktør

Knud V. Jensen

Redaktionsudvalg

Peder Christensen
Tage Hansen
Knud V. Jensen
Mogens Sall

Redaktionssekretær

Edel Frederiksen

* * *

Stof kan offentliggøres under mærke, men redaktøren skal kende indsenderens navn og afdeling.

* * *

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt.

* * *

Fremtidens udfordringer

"Købers marked" er sædvanligvis ensbetydende med en mere hårdhændet indkøbspolitik. Køberen kan f.eks. benytte den ene leverandørs lave priser til at skaffe sig yderligere presede priser fra en anden leverandør.

Begrebet "købers marked" betyder, at der er mange leverandørvirksomheder i forhold til et begrænset udbud af arbejdsopgaver, og det gælder for en stor del af NORDENS arbejdsopgaver i øjeblikket, at der er mange om budet, og at der derfor er en hård konkurrence på priserne.

Generelt set må det indgå i en virksomheds løbende overvejelser at finde den mest sikre plads i et fremtidigt markedsmønster. Det gælder også for NORDEN. Vi må tage vort idegrundlag op til en grundig drøftelse. Hvilke opgaver skal vi sigte efter i fremtiden? Er det muligt for os at bevæge os ind i et område, hvor der ikke er så mange om budet, og hvor vi kan skabe os en mere langsigtet og sikker position?

NORDEN's profil

I den henseende er vi opmærksomme på, at der er specielle forhold på vor fabrik, som vi

kan bygge på. Vi har i modsætning til de fleste industrielle virksomheder inden for stålbranchen meget betydelige pladsforhold, og vi har havn, der tillader udskipning af omfangsrige og tunge komponenter.

Vi har en profil som jernmaskinel virksomhed, der er særegen derved, at den kombinerer en mindre virksomheds fordele med evnen til at fremstille og håndtere meget store produkter. Der findes i virkeligheden ikke mange virksomheder i Danmark inden for vort felt med disse egenskaber.

Markedsforholdene i Danmark, og ikke mindst i vor del af landet, udviser en stigende aktivitet inden for området store konstruktioner, f.eks. inden for offshore-området, som givet vil få stigende betydning for dansk stålindustri.

Det er inden for områder som disse vi på NORDEN har stor styrke, og derfor må vi udvide og forstærke vor evne til at imødekomme dette marked. Herigennem kan vi satse på fremtiden.

Strategisk planlægning

Vi arbejder allerede

Filterreparation på FIBO

inden for disse felter, men vor evne til at udvide aktiviteterne begrænses af vore produktionsfaciliteter. Vore ældre bygninger er ikke just forudset til fremstilling af store og omfangsrige stålkonstruktioner, og vi nødsages derfor til at udføre mange ting under mere primitive forhold udendørs. Det er sikkert ikke effektivt nok i fremtidens konkurrencesituation, og dette er baggrunden for, at fabrikken på basis af udviklingen i markedsmulighederne arbejder med planer om udvidelse af egnede værkstedsforhold.

Den procedure systematisk at vurdere ændringerne i de ydre omstændigheder og derudfra anlægge den mest hensigtsmæssige kurs for sin egen virksomhed kaldes "strategisk planlægning", og det er et begreb, vi også bliver nødt til at beskæftige os med på NORDEN.

Det er svært at spå om fremtiden, siges det spøgefuldt. Ja, men kan vi ved at anstrenge os blive bare en lille smule bedre end vore konkurrenter til at spå og se mulighederne for NORDEN i den fremtid, vi bevæger os henimod, så vil vi have et bedre fundament for en mere sikker arbejdsplads.

WK

Enhver, der har bevæget sig ad A 10 lige syd for Randers, kan næppe have undgået at bemærke en mindre fabrik i Ølst, nemlig FIBO, der fremstiller letbetonklinker.

Efter ferien skete der en kraftig røggas-eksplosion, der rystede fabrikken.

Eksplosionen fandt sted tidligt om morgenen, da man var ved at starte ovnene, og ødelagde fabrikkens elektrofiltre. Heldigvis kom ingen mennesker til skade ved uheldet.

Eksplosionen var så kraftig, at filtrets søjler, fremstillet af IPE 450, fik en blivende udbøjning på midten på ca. 15 cm.

FIBO's egne smede gik straks i gang med at fjerne isolationen og fremstille 2 nødskorstene på 15 meters højde.

På dette tidspunkt kommer NORDEN ind i billedet, idet vi gennem FLS fik ordre på en fuldstændig genopbygning af filtret.

Taget og emissionssystemet var ubeskadiget, men alt andet skulle udskiftes. I alt drejede det sig om ca. 55 tons stål,

der skulle fremstilles og monteres i lyn-tempo.

Medens vi ventede på, at de nye dele skulle ankomme, gik vi i gang med forberedelser. Der blev fremstillet en slags "galge" med fire ben, der omsluttede filtret. Så blev der svejset forbindelser ned til tagbjælkerne, og hele filtret blev løftet 50 mm af 4 donkrafte.

Dermed var filtrets bærende konstruktion aflastet, og udskiftningen af søjler og sideplader kunne begynde. Dette arbejde forløb ikke helt udramatisk, idet den til tider kraftige blæst skabte problemer.

Ind- og udløb bliver samlet på jorden og løftet op på plads som en enhed. Bundtraktens placering og vægt nødvendiggør en montage i sektioner.

Det har været en spændende og lærerig opgave. Vi har opnået en erkendelse, der helt sikkert vil være til hjælp i fremtiden.

Det skal også nævnes, at FIBO's egne smede har været yderst samarbejdsvillige og til stor hjælp.

Ivan Hønge

Samarbejdsudvalg

Torsdag den 15. oktober 1981 kl. 15.40 afholdtes ordinært møde i SU.

I mødet deltog afdelingsingeniør S. Krogh Sørensen som gæst.

W. Kok bød velkommen, specielt til gæsten.

Punkter fra tidligere møder

Udvalget for lærlingspørgsmål har udarbejdet en turnusplan for lærlingene samt regler for, hvor længe en lærling skal uddannes ved de forskellige maskiner.

SU var enige om, at et fast uddannelsesprogram sikrer en så god og alsidig uddannelse for lærlingene som muligt. Det endelige uddannelsesprogram vil nu indgå som et afsnit i "Personaleforordninger", ligesom lærlingspørgsmål fremover vil blive optaget som et fast punkt på afdelingsudvalgenes dagsorden. W. Kok nævnte, at ledelsen er indstillet på til næste år at antage en kontorlærling og en praktikant mere. Der vil således være en praktikant både på tegnestuen og på driftskontoret. Der er truffet en ny aftale om tilskud til sikkerhedsfodtøj.

Forskellige udvalg

Sikkerhedsudvalget afholdt møde 7. september.

I fortsættelse af Ar-

bejdstilsynets uanmeldte inspektion er der foretaget målinger i maleværkstedet. Disse målinger bliver nu analyseret og resultatet heraf fremsendt til fabrikken. SU var enige om, at det er vigtigt, at påbud om brug af hjelm ved arbejder, hvor det er påkrævet, respekteres.

Kantineudvalget afholdt møde 15. september.

Alle afdelingsudvalg har afholdt møde siden sidste SU-møde. Udsugningen i hal R bliver bragt i orden i løbet af kort tid. Der var ønske om, at loftudsugning af svejserøg i hal S, der er på næste års budget, bliver udført allerede i år.

Tage Hansen var utilfreds med planlægningen af arbejdet inden for sit område. Samtidig med at der på afdelingsudvalgs møde er givet oplysning om dalende beskæftigelse, iværksættes overarbejde og skifteholdsarbejde i afkorterværkstedet. Han nævnte nogle rygter, der var opstået om afskedigelse, og den utryghed hos medarbejderne, disse rygter havde forårsaget.

Frede Jensen oplyste, at ordrehorisonten er meget kort. Specielt for FLS-arbejde har vi måttet tage hasteordrer ind for at opretholde beskæftigelsen. Dette er bl.a. medvirkende til, at der er kommet ekstra pres på afkorterværkstedet. Om ændringer

i medarbejderantallet i afdelingen har der ikke været tale.

SU var enige om, at det er uheldigt, at der kan opstå rygtedannelser, og at det må tilstræbes, at der gives afdelingen en god information gennem Lars Mose Nielsen og Helmut Hansen. Ligeledes må Ivan Hønge informere Tage Hansen, når arbejdsmænd fra udearbejde sendes tilbage til fabrikken. Med hensyn til svejsekurser for medarbejderne på udearbejde er det oplyst, at der ikke afholdes flere kurser i år, men da der er mulighed for ekstrabevillinger, vil man undersøge muligheden for at få det planlagte kursus gennemført.

W. Kok oplyste, at man på fabrikken forsøger at få uddannet svejsere, så man kan komme op på et niveau, hvor kravene inden for offshore kan opfyldes. Peder Christensen nævnte, at tidligere afholdte CO₂-kurser, som havde givet gode resultater, vil blive videreført.

Mogens Sall ønskede at få stempelurene på udearbejde flyttet, da de er meget uhenigtsmæssigt placeret, hvilket bevirker, at der altid er en lang kø, når stemplingen skal foregå, og det tager alt for lang tid.

Frede Jensen lovede, at spørgsmålet tages op på et møde, der afholdes omkring 1. november med kunden og de øvrige firmaer. SU var enige om at nedsætte et ferieudvalg til at fastsætte

ferien for ferieåret 1982/83. Mogens Sall bad om, at udearbejde måtte blive repræsenteret i dette udvalg, da det ville være en fordel for medarbejderne at vide, hvornår deres ferie kom til at ligge, og skulle der blive arbejde i denne periode, ville det være muligt at få nogle af medarbejderne til at forskubbe deres ferie. Det nedsatte udvalg består af: Peder Christensen, Tage Hansen, Flemming Jensen, N. Aa. Nørgaard og Mogens Sall.

N. Aa. Nørgaard bad om at måtte få ønsker om tilføjelser og rettelser til Medarbejderhåndbogen 1982 inden 15. november.

Ordre- og produktionsforhold

Med kendte og reserverede ordrer er der i pladeværkstederne beskæftigelse til 80 mand i 4. kvartal 1981 (90 %), i maskinværkstedet til 10 mand (75 %) og i montageværkstedet til 5 mand (90 %).

Udearbejde: Der er på Rørdal beskæftigelse

til 12 mand i 3 uger, på Dania til 6 mand i 1 uge, på DEF til 5 mand i 3 uger og på Fibo til 8 mand i 4 uger.

På rejsearbejde i udlandet er der beskæftigelse til 3 mand i henholdsvis 10 uger, 26 uger og ca. 1 år samt til 2 mand i 8 uger fra midten af oktober.

Frede Jensen nævnte, at der således er fuld beskæftigelse året ud på fabrikken, og hvad angår udearbejde, håber man på at komme i gang igen på Dania, hvilket der vil komme en afklaring på i løbet af 14 dage. Der er givet tilbud på udskiftning af kæder, men afgørelsen er endnu ikke truffet, og det er muligt, at der skal foretages en ændring i udførelsen.

For øjeblikket er der ved at blive udearbejdet tilbud på stålkonstruktioner til 2 store maskiner (reclaimers) til et kraftværk, hvori også indgår montagearbejde. Leveringstiden er i 1983 og 1985. Der er indgået ordre på pakkemaskiner, hvoraf en er leveret til Rørdal.

Efter forhandlinger er der indgået aftale om fremstilling af forskellige skibskonstruktioner i 1/2 år fra nytår og specielt rettet mod et kombineret fragt- og skoleskib. Det drejer sig bl.a. om meget store sektioner, hvoraf nogle har en vægt på 115-120 t, og som det kan blive nødvendigt at transportere ud på havnen som delsektioner og bygge

sammen her til en endelig enhed.

W. Kok nævnte, at man sikkert fremover må satse på store komponenter, da det er i dette felt vi har vor styrke. Det kræver udbygning af svejseplan under brokran og udbedring af vejen til havnen.

Vi håber også at komme med i samarbejde omkring offshore og her finde arbejde, der passer til vort produktionsapparat. Danalith har lejet en plads ved havnen, hvor der skal bygges 4 fyrtårne, og foruden at støtte et gruppeselskab får vi herved erfaringer for, hvorledes arbejdet kan udføres i en tørdok, hvilket måske er noget, Norden selv kan drage nytte af, f.eks. ved store sektioner, som kan slæbes ud i vandet, når de er færdige.

N. Aa. Nørgaard oplyste, at der er ved at komme mere gang i rejsearbejdet i udlandet, hvilket har ligget næsten stille i et års tid. I øjeblikket er der 5 mand ude, om 10 dage rejser der 2 mand til Spanien i 3 måneder, og medio januar rejser der 1 mand til Brasilien i et år. W. Kok nævnte, at vi har modtaget reklamation, dels over overfladebehandling og dels over måloverholdelse, og pointerede, at det er meget vigtigt, at de kvalitetskrav, der stilles, opfyldes, da tilsvarende ordrer ellers ikke kan forventes at indgå senere.

Investeringer: Svejseskran i hal P, isolering i hal P, Dantherm

fyr i hal M, Migatroni-
c i hal S, vandledning
til hal P, skydelærer i maskinværk-
sted, reol for tegninger
i pladeværksted, hydraulisk pumpe i
bur i pladeværksted,
gulvbelægning i skurvogn
på udearbejde, båndoptager på kontoret.

Eventuelt

Vedrørende besøg på Værftet for at se det nye krydstogtskib vil man komme tilbage her til.

Peder Christensen spurgte, hvorledes FLS-jubilæet til januar vil blive markeret på Norden. W. Kok svarede, at der som tidligere meddelt vil blive udbetalt gratialer og være mulighed for at tegne medarbejderaktier. Jubilæet vil blive markeret på Norden ved en reception, og denne dag vil være fridag for de ansatte.

Mødet hævet kl. 17.35.

FRA REJSELIVET

En ældre dame kommer ind på hovedbanegården til billetlugen og bestiller en billet til Nykøbing. - Skal det være til Nykøbing Sjælland eller til Nykøbing Falster eller til Nykøbing Mors? spørger billetdamen. - Det er lige meget, svarer konen, min svoger kommer og henter mig på stationen.

Studietur

En tidlig fredag morgen - nærmere betegnet den 28. august - startede vi fra Aalborg Lufthavn i det skønneste solskinsvejr med kurs mod København. Vi (12 M'r og et K, sådan hedder det i disse M/K-tider) skulle på studietur hos FLS-M og H.

Efter en halsbrækken-
de taxatur gennem byen ankom vi til Maskinfabriken i Valby, hvor vi blev budt velkommen af Erik Buddegaard, der inviterede på kaffe, rundstykker og basser.

Efter denne opkvikker blev vi vist rundt på fabrikken af Axel Steffensen, der er en kyndig og vidende "fremmedfører". Masser af indtryk - masser af store maskiner - kraner der kan løfte masser af tons - og så har de Danmarks dyreste fodboldbane (sagde Axel - og så passer det). Efter denne spadseretur, der føltes uendelig lang, men kun var ca. 2 1/2 km - også iflg.

Axel - blev vi igen beværtet. Denne gang med det lækreste smørrebrød, som Erik Buddegaard egenhændigt havde smurt til os; det er han virkelig god til, og herfor skal han have en stor tak, for vi var virkelig blevet sultne ovenpå traveturen.

Så var vort besøg på Maskinfabriken slut, og vi skulle over i "77". Ved porten blev vi modtaget og budt velkommen af Kurt Rønning, FLS-H's uddannelsesleder, der lovede at vise nogle af firmaets afdelinger for os. Da undertegnede skulle se tekstbehandlingsanlæg, skiltes vore veje, men ifølge referat fra vor "udsendte medarbejder" Bent Kjærsgaard - meget pålidelig referent - havde man været i direktionsgang og mødelokale, set en film, været på en tegnestue, i et laboratorium og vandret over "sukkenes bro" for til sidst at slutte i kantinen, hvor nog-

le af dagens mange indtryk blev kommenteret over et glas fadøl.

Og så var vor studietur hos FLS slut. Resten af dagen blev brugt til ren fornøjelse såsom havnerundfart - en stille øl på Gråbrødre Torv -

en tur ned ad Strøget med afslutning i Tivoli.

Vi siger allesammen tak til Axel Steffensen, Kurt Rønning og Erik Buddegaard, fordi de havde tid til os jyder i deres travle hverdag, og især til Erik Buddegaard

fordi han fulgte med os turen igennem, så vi ikke "forvildede os" i den store by. Og sidst, men ikke mindst, tak til NORDEN fordi det blev netop os, der fik lov til at "studere" i 1981.

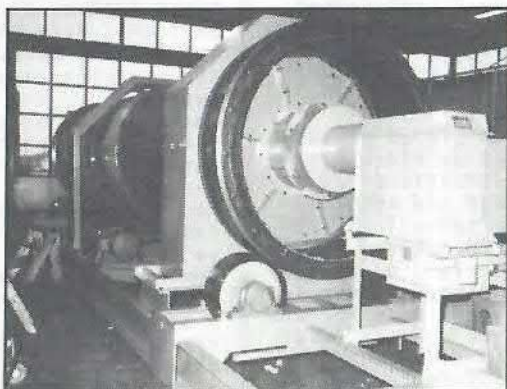
10

Nye opgaver

Som det fremgik af dagspressen for nogen tid siden, fik Pedershaab Maskinfabrik en stor ordre på nogle asfaltanlæg til Irak.

Denne ordre har også haft en afsmittende virkning på NORDEN, idet vi har fået en rammeordre på nogle maskiner, som indgår i de pågældende anlæg.

De maskiner, der er tale om, er tørreanlæg, som vi kender fra tidligere leverancer, samt sigte-siloanlæg.

Et delvis monteret tørreanlæg

Et færdigmonteret sigte-siloanlæg

Tørreanlæggenes funktion er at tørre råmaterialer, sten o.lign., som indgår i asfalten.

Sigte-siloanlæggene sorterer råmaterialerne i forskellige kornstørrelser og giver derved mulighed for dels at producere forskellige typer asfalt og dels at sikre, at produktet "asfalt" bliver ensartet.

Leveringstiderne på maskinerne ligger jævnt fordelt på sidste kvartal 1981 og hele 1982.

LMN

DANALITH bygger fyrtårne i tørdok på NORDEN

Friskfyragtigt FLS-gruppe-samarbejde

Der behøver ikke at være langt fra ide til handling. Det har Danalith vist, efter at de i begyndelsen af september vandt licitationen over 4 fyr til Aalborg Havnenevæsen.

Ideen gik ud på at bygge de store betonkonstruktioner og foretage den endelige udrustning i en gravet tørdok ved NORDENS havn, og udgravningsarbejdet var i værksat inden for den første uge. På nuværende tidspunkt er tørdokken færdig, og forskallingsarbejdet til de første fyr er i fuld gang.

De 4 fyr skal til næste forår anbringes ved sejlrenden mellem Aalborg Bugt fyr og Hals Barre fyr til sikring af besejlingsforholdene til Aalborg havn, oplyser afdelingsingeniør Ernst Vestergaard, Danalith. Fyrene er led i den forestående udvidelse og uddybning af sejlrenden ved Hals Barre - som foretages for at der kan tages større skibe ind til Aalborg. Betonfundamenterne skal stå på henholdsvis 9 til 14 m vand, og de bliver forsynet med ståltårne, der rager 9,5 m

op over havoverfladen.

Der forelå forskellige muligheder for at bygge fyrene. Vi kunne f.eks. have benyttet Aalborg havns kaj ved tunnelbassinet, men dels var der ikke megen plads, og dels forestod en kostbar operation, når betonklodserne skulle sættes i vandet. Betondelen til hvert fyr vejer nemlig 200 t som halvfabrikata og er 13 m i diameter og 4 meter høj. Det vil kræve samtidig indsats af værftets flydekran AVATHOR, 2 stk. 125 t kraner og slæbende at flytte en sådan kolos fra kaj til vand.

Det forekom derfor mere hensigtsmæssigt at foretage opbygningen i en tørdok direkte ud mod fjorden, og hvad var så mere nærliggende end at henvende sig til NORDEN med ideen - som også blev positivt og prompte modtaget. I den tørdok, som nu er færdig, vil alle 4 betonelementer blive støbt og ståloverbygningen påmonteret. Arbejdet vil være færdigt ultimo februar og kræve en arbejdsstyrke på 10-20 mand. Der er opstillet en stor byggekran med 40 m

udlæg til betjening af arbejdspladsen.

Søsætning

Når fyrene er færdigmonterede, nedbrydes de 6 m dæmning mod Limfjorden, vandet vil strømme ind og fyrene vil hermed være søsat og efter beregningerne flyde med den øverste meter over vandoverfladen. Ved hjælp af slæbebåde bugseres de derpå til deres endelige position.

Tørdokken er en udgravning på ca. 2200 m², og bunden ligger 4 m under Limfjordens vandstand. Der er fjernet ca. 10.000 m³ materiale, fortsætter afdelingsingeniør Vestergaard, det svarer til 1200 billæs, og arbejdet er klaret på ca. 1 1/2 uge. Der har ikke været vanskeligheder med at holde tørdokken fri for vand. Det er klaret af en 4" pumpe.

For Danalith er der tale om en spændende og udfordrende opgave - og vi håber, at der hermed åbnes nye muligheder for fremtiden, slutter afdelingsingeniør Ernst Vestergaard.

Fremtidige opgaver

Også på NORDEN følges arbejdet med interesse. Der har fra starten været en positiv holdning til at lægge land - og vand - til projektet, først og fremmest ud fra ønsket om medvirken til at fremme FLS-gruppens samarbejde, men derudover giver det igangværende projekt lejlighed til afprøvning af nye anvendelsesmuligheder for det sær-

lige fortrin, NORDEN har ved at disponere over egen vandfront.

Tilstedeværelsen af en tørdok kan muligvis være af betydning for NORDEN i forbindelse med fremtidige opgaver inden for skibsbygning og offshore-industri. På det grundlag er det værd at overveje, om "dokken" skal bevares, når den har tjent sit nuværende formål.

Ny vandledning

Fabrikkens vandledningsnet er både gammelt og forgrenet, og ihukommende uheldet sidste vinter har man ikke ment det forsvarligt at gå vinteren i møde uden at gøre noget radikalt ved vandtilførslen.

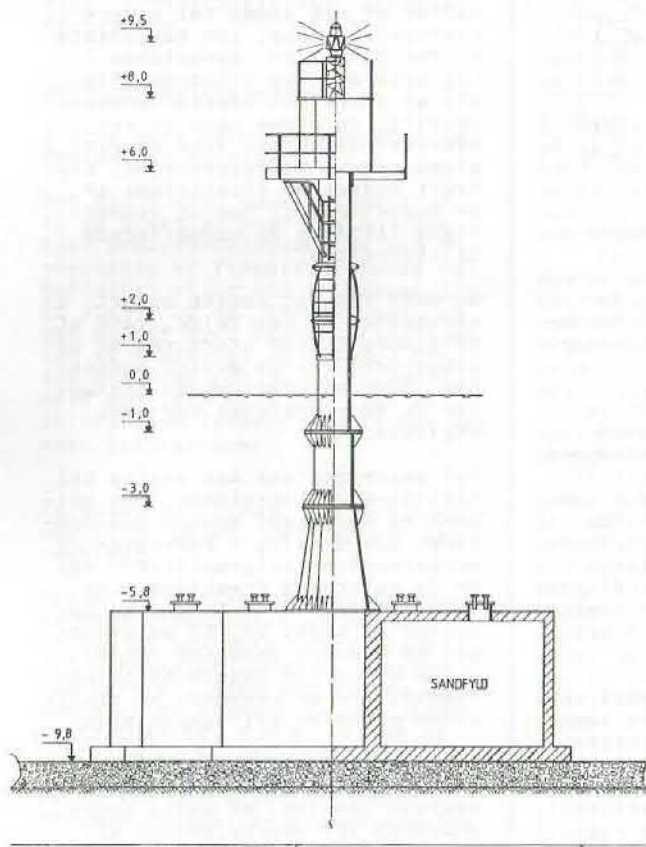
Sammen med firmaet Carl Christensen & Co. er der derfor blevet udarbejdet et projekt for en forenklet hovedvandledningsvide-reførsel fra kantinebygningen til maskinværkstedet, og denne vil nok være færdig, når dette læses.

Det var ret så kompliceret at få gravet renden, dels fordi man flere steder skulle gennem beton, og dels fordi man ustandselig stødte på kabler og ledninger. Det var derfor ikke muligt at anvende en rende-graver, men der måtte anvendes hakke og skovl + et muskelbunt af kræfter.

KVJ

OPSTALT AF FYR

LODRET SNIT

Det er uhøfligt at tale om chefen bag hans ryg ... men det er sikrere.

Den gamle Bogholder orienterer

Som den gamle bogholder nævnte i sidste nummer af OBS, skal vi denne gang bl.a. beskæftige os med de KALKULATIONSTILLÆG, der anvendes i forbindelse med fordelingen af kapacitetsomkostningerne.

Først skal vi dog høre lidt om BUDGETTER, og i den anledning skal erindres om nogle visdomsord fra 2 kendte mænd. De første er fra vor egen Storm P., der - som bekendt - i sin tid sagde: "Det er svært at spå - især om fremtiden", og de andre er fra krigshelten fra 2. verdenskrig, Winston Churchill, der sagde: "Det umulige er blot det, der kan tage noget længere tid at løse".

For enhver erhvervsvirksomhed er det nødvendigt at spå om de problemer, der vil kunne forventes for virksomheden i tiden fremover, og man må ikke slå sig til tåls med, at det er alt for svært at se et helt år frem i tiden - el-

ler måske endda endnu længere frem.

Et budget er en fremtidsanalyse med sigte på at beskrive og planlægge salg, køb, produktion, omkostninger, investeringer, likviditet o.s.v. i en tid fremover og mindst for det regnskabsår, der ligger foran.

Uanset størrelse er det nødvendigt for virksomheder at budgettere, idet budgetterne tvinger ledelsen til at tænke problemerne igennem og til at anlægge helhedsbetragtninger.

Populært kan det siges, at budgetter er det samme for en erhvervsvirksomhed, som køreplanen er for jernbanen. Køreplanen i sig selv er ikke tilstrækkelig til at sikre den bedste jernbanedrift; på samme måde er erhvervsvirksomheden ikke sikret alene gennem budgetteringen. Ethvert budget må efterfølges af en budgetkontrol for at sammenligne faktiske og budgetterede talstørrelser.

Normalt vil det første budget, en virksomhed må udarbejde, være et salgsbudget, som stort set er udgangspunkt for de øvrige budgetter, idet en virksomheds indtægter jo er grundlaget for dens eksistens.

Ved udarbejdelsen kan skeles til tidligere års omsætning, men primært må der tages hensyn til faktorer som ændring i købevaner og konkurrentens salgspolitik - det er jo nu engang fremtiden - og ikke fortiden - et budget må opbygges på basis af. Et salgsbudget må hverken være for optimistisk eller for pessimistisk opbygget; der må anvendes et realistisk grundlag til opbygningen.

Efter at salgsbudgettet så er blevet godkendt af virksomhedens øverste ledelse, må dette danne grundlag for udarbejdelsen af:

Købsbudget for materialer m.v.
Produktions- og beskæftigelsesbudget

Omkostningsbudget

Samlet driftsbudget (opbygget som driftsregnskab)

- x) Investeringsbudget
- xx) Likviditetsbudget

x) Investeringsbudget

I forbindelse med en virksomheds start skal der investeres, før der overhovedet kan produceres, men for at følge med udviklingen er det også nødvendigt løbende at foretage investeringer. Ved investeringer forstås normalt køb af bygninger, maskiner, transportmateriel m.v., men det er også nødvendigt at investere i forskning, produktudvikling, markedsføring m.v.

xx) Likviditetsbudget

I vore dage er dette budget ikke det mindst vigtige.

Det kan f.eks. være påkrævet at få en oversigt over, om en eventuel produktionsforøgelse kan finansieres af firmaets likvide beholdning, eller det er nødvendigt at skulle ud på lånemarkedet, og det koster dyre renter. Ligeledes kan et kundekrav om længere kredit øve indflydelse på økonomien, hvis man ikke også kan nyde en tilsvarende længere kredit hos ens egne leverandører.

Kalkulation stammer fra det engelske calculation, der betyder beregning.

For at en virksomhed kan fastsætte sine salgspriser og kan afgive tilbud på bestemte arbejder, er det nødvendigt forud at beregne (kalkulere), hvad det koster virksomheden at fremstille det pågældende produkt, d.v.s. der må udarbejdes en FØRKALKULATION.

Basis for udarbejdelsen heraf er foruden økonomiske størrelser fra budgettet forskellige tekniske be-

regninger af arbejdstid, materialeforbrug samt hvilke produktionsmidler der skal anvendes for at fremstille det pågældende produkt.

Efter afslutningen af fremstillingsprocessen skal der udarbejdes en EFTERKALKULATION for at få konstateret, hvad produktet egentlig kostede at fremstille, og den virkelige fremstillingspris må konfronteres med den forkalkulerede pris, og viser der sig større afvigelser mellem de 2 priser, må man prøve at finde årsagen hertil, så lignende afvigelser kan undgås ved fremtidige ordrer inden for samme genre.

For stykomkostningernes vedkommende er der normalt ingen problemer forbundet med at få disse rigtigt placeret i kalkulationen, idet direkte materiale- og lønforbrug løbende vil blive udskrevet på produktets ordrenummer, men hvordan fordeler man kapacitetsomkostningerne?

I første omgang må disse fordeles på de funktioner (værksteder, kontorer m.v.), hvortil de hører, og på den mest hensigtsmæssige måde må de så herfra fordeles på ordrene.

Hertil anvendes forskellige FØRDELINGSNØGLER, idet man finder let målelige faktorer, der kan betragtes som værende nogenlunde proportionale med det faktiske omkostningsforbrug.

Faktorerne kan være af tids-, mængde- og værdimæssig art.

Lønafhængige omkostninger (løn til værkførere, personale på lønningskontor, præmie for lovpligtig ulykkesforsikring, sygedagpenge, ATP-bidrag o.s.v.) vil normalt blive fordelt efter antallet af produktive timer - altså en tidsmæssig fordelingsnøgle. En maskines afskrivninger kan indkalkuleres i form af en timesats for den tid, maskinen er i drift.

Materialeafhængige omkostninger (løn til indkøbskontor, lagerpersonale, personale på afkorterværk-

sted o.s.v.) fordeles som regel efter vægt eller stykantal - en typisk mængdemæssig fordelingsnøgle. Brandforsikringspræmie samt afskrivning på bygninger kan indkalkuleres efter de m², værkstederne beslaglægger af den pågældende bygning.

Værdimæssige fordelingsnøgler kan f.eks. anvendes ved fordeling af lønnen til salgs- og regnskabspersonale (i % af salgsindtægten).

Nedenstående taleksempe illustrerer nærmere de enkelte begreber i kalkulation for fremstillingen af en maskine:

STYKOMKOSTNINGER:

Materialer: 500 kg á kr. 10,-
Løn: 200 timer á kr. 50,-

= kr. 5.000
= kr. 10.000   kr. 15.000

Andel i KAPACITETSSOMKOSTNINGERNE:

Lønafhængige: 200 timer á 30,-
Materialeafhængige: 500 kg á 1,60
Værdiafhængige: 8 % af kr. 15.000

= kr. 6.000
= kr. 800
= kr. 1.200   kr. 8.000

kr. 23.000

Kalkuleret FREMSTILLINGSPRIS:

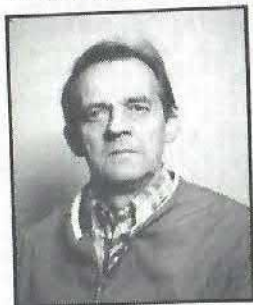
Virksomheden må herefter fastsætte en salgspris, der ligger over den kalkulerede fremstillingspris = til dækning dels af renter og dels af en avance.

Hvis der opnås kr. 25.000 for maskinen, vil det give firmaet en DÆKNINGSGRAD på 40 % ($\frac{10.000 \times 100}{25.000}$) og en OVERSKUDSGRAD på 8 % ($\frac{2.000 \times 100}{25.000}$).

I næste nummer af OBS kommer orienteringen til at dreje sig om begrebet AFSKRIVNINGER = investeringernes fordeling på det antal år, anlæggene skønnes at kunne anvendes.

Personalia

Jubilæum

25 år
Tage Hansen
11.12.81

Personale

Fra 01.10.81 har Henrik Eriksen fået funktionærstatus som driftsassistent i afdelingen for tilbudsregning og planlægning.

Herning - messe 1981

Atter i år havde vi 2 hold à 5 mand afsted, henholdsvis 9. og 11. september.

Man bliver ofte spurgt om udbyttet af en sådan tur, og dertil kan blot siges, at det ikke rent umiddelbart kan måles.

Efter 4-5 timers spadseretur rundt i de forskellige haller, hvor der tales med forhenværende, nuværende og eventuelle fremtidige leverandører, er der modtaget så mange indtryk, at man er meget træt både fysisk og psykisk.

Derfor går der nok nogen tid, før tingene er faldet på plads. Det viser sig dog, hvis man en dag står i en situation, hvor der mangler et eller andet, at der kan trækkes på nogle af de indtryk, man har fået, og måske kan man ud fra det løse opgaven.

Endvidere er der jo samværet med kollegaer, som man ikke ser til daglig. Det er også en god ting, bl. a. med hensyn til kommunikationen fremover; man forstår hinanden bedre efter sådan en dags samvær.

Alt i alt en relativ udbytterig tur.

EP

Kloakledning

Man er stødt på større vanskeligheder end beregnet i forbindelse med nedlægning af kloakledningen fra rensningsanlægget til vestbyen. Det viser sig bl.a. nødvendigt at sænke grundvandsstanden, og i den anledning vil projektet blive en del forsinket. Endvidere har man kun påbegyndt gravningen af renden, i hvilken de store cementrør skal nedlægges, og da denne stadig er fyldt med vand, skal der pumpes, så nedlægningen af rørene kan ske "tørskoet".

Desværre har det været nødvendigt at opgrave de langs heget efterhånden ret store træer, men vi håber, at man ved retableringen vil kunne finde både en egnet og en lige så høj bevoksning.

KVJ

Havnen

Danalith har nu fuldt ud arbejdet med belægningen ved havnen, og det ser pænt ud, og vi håber så, det også er holdbart.

I budgettet for 1982 er afsat et beløb til videreførelse af belægningen mod vest, så denne kan strække sig lige så langt som den nye kajstrækning.

KVJ

FLS-jubilæet 2. jan. 1982

I sidste nummer af OBS meddeltes, at for de medarbejdere, der ved råjernsproduktionens ophør havde modtaget fratrædelsesgodtgørelse, ville der ved gratialeudbetalingen blive beregnet anciennitet fra genansættelsesdatoen.

På et møde hos FLS er det blevet aftalt at se bort fra denne bestemmelse, således at ancienniteten vil blive beregnet fra første ansættelsesdato (evt. gruppeselskab).

Ændringen gælder også for de ved råjernsproduktionen ansatte, der ved ophøret direkte overgik som pensionister.

KVJ

På rejse

BENIN

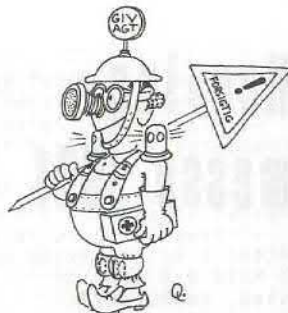
Bent Sønderby Larsen rejste ca. 1. september til BENIN. Varighed 7-8 måneder.

Ægypten

Viggo Hedegaard rejste ca. 1. september til HELWAN. Varighed 1 år.

Fra

Sikkerhedsfronten

Sikkerhedsudvalget afholdt møde mandag den 7. september 1981 kl. 15.40.

Deltagere:

Flemming Jensen
Frede Jensen (formand)
Jørgen Kristensen
Egon Olesen
Jørgen Kjær Svendsen
Erik Pedersen (sekretær)

Gæster:

Frits Jensen, elektr.
Peder Holst Larsen
Hardy Nielsen

Sikkerhedsbøger.

Der skal skrives i bogen, enten der har været noget eller ej! Gælder også hal P. Der vil fremover blive udsendt referat af sikkerhedsgruppernes arbejde. Bøgerne skal derfor indsendes til sekretæren senest 14 dage før hvert SIU-møde.

Uanmeldt inspektion.

Rapporten blev gennemgået, og spørgsmålene i forbindelse med el-materiel foresøges løst i gruppen bestående af Frits Jensen og Jørgen Kjær Svendsen.

Oplæg fra Frits Jensen og Jørgen Kjær Svendsen ang. kontrol af el-materiel.

Oplægget, som ikke var endeligt, blev

grundigt diskuteret, og man udvidede gruppen med Jørgen Kristensen. Gruppen skal så fremkomme med et endeligt oplæg til næste møde (afleveres sammen med bogen). En ledning uden skilt er at betragte som defekt og skal, ligesom defekt materiel i øvrigt, omgående indleveres til reparation.

Indtrufne ulykker.

09.06.81, udearb., DEF: Montage anlæg 4.

Under montage af styrerulle fik tilskadekomne højre langfinger i klemme mellem rulle og maskinfundament, hvorved fingeren brækkede.
Fravær: 14 dage.
Hændelsen skyldes: arbejdsiver.

Siden sidste SIU-møde har der været sendt 8 mand til øjenlæge.

Eventuelt.

2 mand fra Arbejdstilsynet har været her på uanmeldt inspektion. Inspektionen blev foretaget sammen med Egon Olesen. Det, man nåede at se, var tilfredsstillende, blot mente man, at støjniveauet var højt i hal M/N, og anbefale-

de brug af hørepropper, samt i andre afdelinger hjelm. Man nåede som skrevet ikke igennem alle afdelinger og vil derfor komme igen.

Man diskuterede grundigt et internt brev til bl.a. Peder Holst Larsen vedrørende sikkerhedsspørgsmål på Rørdal, og det blev meddelt PHL, at sikkerhedsspørgsmål skal gå igennem Nordens ledelse på udearbejde, og nytter det ikke noget så direkte til Frede Jensen. SIU er enige i denne fremgangsmåde.

Nedbrænding af ildfaste kæder. Under denne proces udvikles der en røg, som ikke har været let at fjerne på en hensigtsmæssig måde. Sikkerhedsgruppen vil forhøre sig på Rørdal, hvordan problemet evt. kan løses.

Mødet hævet kl. 18.10.

Kantineudvalg

Kantineudvalget afholdt møde den 15. september 1981.

1. Gennemgangen af referatet fra sidste møde gav ingen bemærkninger.
2. Efter at begge spisesalens ydervægge er blevet isoleret i år (den ene var faktisk beregnet først at skulle være udført i 1982), opstilledes følgende budget for 1982:

Maling af baderum	15.000
Udskiftning af varmdriksautomat	15.000
Udskiftning af køleskab (det nuværende er for lille)	3.000
	<u>33.000</u>
3. Det blev nævnt, at Edith Skov har ønsket at fratræde pr. 30.06.1982, og at der i den anledning vil blive søgt om en afløser.
4. Diverse prisjusteringer - forretaget siden sidste møde - blev nævnt.
5. Udleveringen fra køkkenet til funktionær-spisestuen blev drøftet.
6. Helmuth Hansen taler med rengøringselskabets inspektør om rengøringen af gulvet i omklædningsrummet.
7. Der søges ekspert-udtalelser om varmtvandsreguleringen til baderummet (HH).

- Hvorfor kigger du altid op og ned ad det hus, når du går forbi det?
- Jo, for oppe på fjerde sal bor min fætter, og han siger altid:
- Kig op, når du kommer forbi.

Indbydelse til skydning

Efterårsturnering i Aalborghallens Skydebaner:

September:

Tirsdag d. 1., 15., 29.
Onsdag d. 2., 9., 16., 23., 30.

Oktober:

Tirsdag d. 6., 20., 27.
Onsdag d. 7., 14., 21., 28.

November:

Tirsdag d. 3., 17., 24.
Onsdag d. 4., 11., 18., 25.

December:

Tirsdag d. 1., 15.
Onsdag d. 2., 9., 16.

fra kl. 18.00 til kl. 22.00

HUSK skivesalget slutter kl. 21.00

Vi ses i Aalborghallens Skydebaner - husk at tage hele familien med!

Yderligere oplysninger hos Calle.

SKYDEUDVALGET

Stof til december-nummeret af NORDEN-OBS skal være redaktionen i hænde senest 26. november.

Sport

FODBOLD

Hermed bringes slutstillingen i 5-mands og 11-mands fodboldturneringer:

5-mands:

A-rækken: (14 kampe)

<u>Hold</u>	<u>Point</u>	<u>Mål</u>
VOLVO	24	78 - 25
KIK	20	73 - 28
AKAFA	20	54 - 29
NORDEN	13	40 - 70
RUSTANI	12	49 - 52
ABIF	8	35 - 46
AJKI	7	31 - 68
T.T. COIL	6	41 - 76

Nedrykkere: AJKI og T.T. COIL

11-mands:

A-rækken:

<u>Hold</u>	<u>Point</u>	<u>Mål</u>
APSI	26	56 - 13
AUCI 1	22	38 - 5
NORDEN	22	42 - 18
APCF	12	23 - 29
DDB	10	42 - 34
NB	10	34 - 40
FDB 2	7	17 - 68
BILKA	6	17 - 62

Oprykkere: APSI og AUCI 1

Nedrykkere: FDB 2 og BILKA

Aalborg Firmsports indendørs-turnering bliver afviklet december-januar, og vi forsøger i år med 2 seniorhold og 1 old boys-hold.

BOWLING

Idrætssklubben har udvidet sine sportsaktiviteter til også at omfatte bowling.

Dette foregår på den måde, at vedkommende, der er interesseret i bowling, henvender sig i Bowlingcentret ved Løvvangsskolen, får tildelt træningstid og betaler for antal timer. Klubben giver et tilskud på 10 kr. pr. ti-

me. Kvittering skal medfølge fra Bowlingcentret.

Pris pr. time ca. 28 kr.

Yderligere oplysning hos Calle.

AKTIVITETSLISTE FOR IDRÆTSFORENINGEN NORDEN

Fodbold:

Viktor Pedersen
Norden tlf.: 13 33 33, lokal 39
Privat tlf.: 28 64 07

Badminton:

Træning hver onsdag på Vesterkærets skole kl. 16.00 - 18.00, østre sal.

Calle

Norden tlf.: 13 33 33, lokal 42
Privat tlf.: 18 53 19

Billard:

John Bach
Norden tlf.: 13 33 33, lokal 37
Privat tlf.: 12 30 85

Bordtennis:

Jens Jørgen Nielsen
Norden tlf.: 13 33 33, lokal 39
Privat tlf.: 18 53 63

Træningslokalet på NORDEN er åbent hver tirsdag og torsdag fra kl. 18.00.

- Kunne du ikke have nået at få den vekslet inden kampen?